

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 13

Fredag den 3. August 1945

4. AARGANG

Ernest Bevin starter sin Valgkampagne.

Valget i England

Af Magister Sven Henningsen

I December 1918, en Maaned efter Vaabenstilstanden, afholdtes Valg — et Orgie i Chauvinisme — til det engelske Parlament. Resultatet blev en overvældende Majoritet for den liberal-konservative Koalition med Premierministeren Lloyd George i Spidsen. Koalitionens Valgparole gik ud paa, at den nationale Enighed burde bevares. Den havde været »den store Hemmelighed ved vor Styrke under Krigen«. Enigheden var ogsaa nødvendig, for at Efter-

krigsproblemerne kunde løses og »en retfærdig og varig Fred« opnaas. I det nye Parlament havde Koalitionen 546 Mandater, og de oppositionelle liberale og Arbejderpartiet var reduceret til en Ubetydelighed.

Hvorledes Udviklingen blev i Mellemkrigsaaerenes England er for kendt. Den behøver ikke at genfortælles.

Winston Churchill havde formodentlig næret Forhaabninger om at gentage Lloyd Georges Kunststykke. Han stod

ved den europæiske Krigs Ophør med en straalende Nimbus som Sejrens Organisator. Hans Holdning overfor det konservative Parti havde været kritisk i 1930'erne. Hans Indstilling til engelsk Udenrigspolitik to største Problemer: Verdensorganisationen og Rusland havde været realistisk og positiv.

Valget blev et knusende Nederlag for Churchills Parti. De konservative gik til Valg med 387 Mandater og vendte tilbage til Westminster med 195. Arbej-

INDHOLD:

Valget i England	1
Jødiske Problemer	3
Tillit til samfundet	5
Leder: Løsladelse	6
En russisk Avis fortæller	7
Hvor vidt har Demokratiet Lov til at gaa i sit Forsvar?	8
Tyskernes Beslaglæggelser i Dan- mark	10
Hvad skænker man Ungdommen?	11
Ugens Bidstrup	13
Boganmeldelser	15
Sovjet og de neutrale Stater	16

derpartiet sejrede og vandt for første Gang i Englands Historie absolut Majoritet i Underhuset med 390 Pladser. Ganske vist er disse Tal paa Grund af den engelske Valgordning med Enkeltmandskredse ikke et nøjagtigt Udtryk for de to Partiers Stilling i det engelske Folk, men Moralens, der kan drages af dem, er klar. Det engelske Folk er drejet til venstre og ønsker en Venstreløsning af Efterkrigsproblemerne.

Det Spørgsmaal kan med Rette stilles: hvorfor kunde Churchill med sin umaadelige Popularitet ikke gentage Lloyd Georges »Khakivalg«, oven i Købet i en Situation, hvor England endnu befandt sig i Krig?

Svarene er mange. Det lykkedes ikke Churchill at gaa til Valg i Spidsen for den Koalition, der blev dannet i Maj 1940, og som reddede England fra den største Katastrofe i dets Historie. Umiddelbart efter Tysklands Sammenbrud sprængte Arbejderpartiet den politiske Borgfred, og dets Medlemmer traadte ud af Regeringen. Belært af tidligere Erfaringer indsaa Labour Party's Ledelse, at de eneste, der vilde vinde ved et Koalitionsvalg med et intetsigende Program, var de Konservative. De foretrak derfor at kæmpe mod Churchills Prestige og Popularitet med et socialistisk Efterkrigsprogram.

Arbejderpartiets Sprængning af Koalitionen var sikkert Churchill en Streg i Regningen, og hans Reaktion var utvivlsomt et psykologisk Fejlgreb. Han kastede sig med Fynd og Klem i Armene paa de mest reaktionære indenfor sit Parti. Den Gruppe i det konservative Parti, der repræsenterede den haardeste Modstand mod alle sociale Reformere, fik Overtaget. Churchills Valgkampagne

blev lagt an af de to haardkogte Torier: Marineminister Brendan Bracken og Lord Beaverbrook.

Det konservative Parti gik først og fremmest til Valg paa Churchills Person. Den Partifører-kultus, der gennem 1930-erne hærgede Verden — en Selvfølge for Diktaturerne, en snigende Sygdom i Demokratierne — miskrediterede den konservative Valgledning forhaabentlig definitivt ved dette Valg. Churchills Valgturneer blev en lang Række personlige Succes'er, men Vælgernes naturlige Ønske om at faa oplyst, hvorledes det konservative Parti vilde løse Englands store og vanskelige Efterkrigsproblemer, fik de ikke opfyldt. Churchills og hans Partifællers Svar var tomme Fraser og negativ Kritik af Arbejderpartiets socialistiske Paroler. Churchills Bemærkninger om, at Gennemførelsen af Arbejderpartiets Program vilde medføre et engelsk »Gestapo« vakte Protest i alle Lejre, og hans Forsøg paa at slaa Valgmønt af en uheldig Skrivelse fra Professor Laski til Attlee om dennes Kompetence til at optræde i Potsdam paa Partiets Vegne, faldt til Jorden. Bortset fra Churchill-Magien blev den konservative Valgkampagne kørt paa en let omredigeret liberalistisk Samfundsopfattelse af Aargang 1890.

Det liberale »Economist« beklagede under Valgkampen, at Regeringen ikke tog Standpunkt til det Spørgsmaal, som Valget gjaldt: hvilken økonomisk Politik der skulde føres i Fremtiden? og Bladet fremkom i det Sammenhæng med den interessante Betragtning, at Problemet ikke var, hvorvidt den kommende Regering skulde føre en positiv økonomisk Politik, men hvorledes denne skulde udformes.

Arbejderpartiet forsøgte ikke at tage Kampen op med de konservatives Førerkampagne. Det fremlagde et forsigtigt, men utvetydigt Socialiseringsprogram. Nationalisering af vigtige Industrier og Foretagender, som enten blev misrygtet af de private Interesser, f. Eks. Kulminerne, eller saadanne, hvis offentlige Betydning var saa stor, at de burde undrages den private Profitinteresse, f. Eks. Jernbanerne. Det lovede en social Løsning af det brændende Boligspørgsmaal og gik ind for fuld Sysselsætning og social Retfærdighed. Med

andre Ord Begyndelsen til det, der nu hedder et økonomisk Demokrati.

Valgets Resultater viser, at Vælgernes ikke vilde stemme om Personer, men om Programmer for Fremtidens Politik. De mente ikke, at Churchills Evner som Leder af Krigen ogsaa kvalificerede ham til at løse Fredens Opgaver. Arbejderpartiets Fremgang afslører endvidere en social Forskydning indenfor det engelske Samfund. Udprægede Mellemstandskredse i store Byer som London og Birmingham, der tidligere var sikre konservative Fæstninger, har stemt Labour. Da Arbejderpartiet ikke lagde deres Valgkampagne an paa en Parafraze over Folkefællesskabet, men klart gik ind for et socialistisk Program, maa denne Svingning indenfor Mellemstanden tages som Udtryk for den økonomiske Usikkerhed overfor Fremtiden, der har grebet store Dele af den lavere engelske Mellemstand med paafølgende Svingning til venstre.

En almindelig Skepsis overfor det konservative Parti bidrog utvivlsomt ogsaa til Arbejderpartiets Sejr.

Da England i Maj 1940 stod paa Afgrundens Rand, proklameredes politisk Borgfred, og Winston Churchill dannede Krigens store Ministerium, omfattende alle Partier undtagen Kommuniste. Færterne, der trak paa den anden Side Kanalen, udløste en national Beslutsomhed, der slog Verden med Undren. Den Maade, hvorpaa det engelske Folk klarede Dunkerque — Slaget om Storbritannien, — Blitzen mod London er straalende Blade i Frihedens Historie. Men samtidig besluttede det engelske Folks brede Masser, at det socialt og økonomisk forældede England, hvis Symbol var Manden med Paraplyen, skulde have en Hovedrengøring. Denne Reformvilje udkrystalliseredes i en Række Forslag til Reformere, hvoraf det kendteste er Beveridgeplanen om social Retfærdighed. Selv Konservatismen vovede i 1940—41 ikke at opponere mod dette. Chamberlains England syntes død. I Kuppet mødte kun gamle og desillusionerede Mænd.

Men da Sejrene begyndte, fattede Repræsentanterne for de konsoliderede Interesser nyt Mod. Efter El Alamein var det ikke længere Londons Mænd og Kvinder, der var Englands Værn,
(Fortsættes Side 12).

Mange af de danske Jøder, nu hjemvendt fra Sverlgje, bor stadig paa københavnske Skoler. (Billedet herover er fra Øregaards Gymnasium).

JØDISKE PROBLEMER

Af Rabbiner Dr. Marcus Melchior

Det er vist efterhaanden gaaet op for de fleste, at ingen Folkegruppe i Verden har maattet bøde og bløde saa dyrt for Hitlervældet som Jøderne. Antager man, at den jødiske Verdensbefolkning før Krigen talte ca. 17 Millioner Mennesker, og at 5 Millioner af disse er blevet Krigens direkte Ofre, har Jøderne altsaa bidraget til Genskabslsen af Fred og Ro i Verden med 30 pCt. af sin Menneskesubstans. Det uhyrlige i dette Tal fremgaar bedst af det Tankeeksperiment, at Danmark skulde have bragt de samme Ofre. Det vilde have kostet os 1.200.000 Danske.

At en enkelt Gruppe ikke kan hjem-søges saa haardt, uden at det sætter dybe Spor og skaber helt nye Problemer, siger sig selv. Og det saa meget desto mere, som Ulykken og Udslettelsen fortrinvis har ramt bestemte jødiske Centreer i Mellem-, Øst- og Sydeuropa, Centreer, der indtil for kort Tid siden ikke blot var det Reservoir, hvorfra der bestandig flød en ny Menneskestrøm ud over de Menigheder i den øvrige Verden, der efterhaanden var præget af Alderdomssvækkelse, men som ogsaa var toneangivende i det jødiske Aandsliv. Disse polske, tyske, littauiske etc. Centreer eksisterer ikke mere. Menneskene er borte og med dem deres meget smukke, traditionsrige Kultur. Paa afgørende Maade forskubbes Tyngdepunktet i den jødiske Kultur dermed til at ligge dels i

den angelsaksiske Verden, dels — og navnlig — i det nye, af Jøder koloniserede Palæstina.

Revision af engelsk Palæstina-Politik.

Om Palæstina gælder det iøvrigt, at dette Land jo alt længe har været det jødiske Samfunds alt dominerende Problem. Verden over har Jøder spurgt sig, hvorledes det vel vilde blive ordnet med Indvandringen, med Mandater, med Styreformen i dette Land, naar Krigen engang var bragt lykkelig til Ende. Man har med Føje været skeptisk. Det jødiske Folk, der har bragt tungere og blodigere Ofre end noget andet, er ikke saa forvænt med Retfærdighed, at det regnede med at faa tilkendt en Plet Jord til Hjem for sine utallige hjemløse. Præsident Roosevelt, der var en af det jødiske Folks varmeste Venner, segnede uden at kunne fuldbyrde sine ædle Hensigter, og den engelske, af Churchill ledede Regering skønnedes ikke særlig villig til at lade det stærke England, som Krigen har skabt, raade Bod for de Synder, som Førkrigstidens svage England havde begaaet ogsaa i Palæstina.

Men imidlertid synes det, som om den politiske Udvikling giver Anledning til Demobilisering af en alt for stærk Skepsis. Det synes, som om Præsident Trumann har god Vilje til ogsaa i denne Henseende at fortsætte ad sin store For-

gængers Baner, og medens disse Linier skrives, indløber netop Meddelelsen om det engelske Arbejderpartis enorme Valgsejr. En Labour-Regering i England, som allerede turde være udnævnt, vil formentlig betyde Revision af den ensidigt arabisk-orienterede Palæstina-Politik, som de konservative Regeringer har været ude paa. Arbejderpartiets nuværende Ledere har næsten alle bekendt sig til Balfour-Deklarationen; de er Modstandere af den Hvidbog fra 1939, der virkelig satte Plet paa England, og man tør gaa ud fra, at jødisk Indvandring til Palæstina snart vil foregaa i stor Stil. Hermed vil da et af Verdensjødedommens mest brændende Problemer blive bragt til en rimelig og redegelig Løsning.

Den uudholdelige Paria-Tilværelse.

I vældigt Tal sidder der i Dag rundt omkring i europæiske og oversøiske Lande Jøder, der i 10 Aar og mere har været Emigranter, Flygtninge. Statsløse. Man maa selv have været Flygtning for at forstaa en Flygtnings Sjæl. Disse Mennesker kan simpelt hen ikke mere udholde den Paria-Tilværelse, de fortsat tvinges til at føre. Alt i dem skriger efter Opnaelse af simple Menneskerettigheder, efter Ret til Arbejde, efter Ret til et Hjem, efter Ret til et Liv, der er uafhængigt af Politik og

statslige Chikanerier. Hvis deres Værtslande ikke vil yde dem dette — og der er Tegn til, at det mange Steder vil blive nok saa vanskeligt —, saa er det en primitiv Pligt, der paahviler dem, der i Dag afgør Landenes Skæbne, at drøfte disse ulykkelige Hjem og Arbejde og Fremtid i det Palæstina, der er villigt til at tage imod dem og villige til at give dem Værdighed som Borgere og Sikkerhed som Mennesker. Der kan siges meget endnu om dette, men det faar være til en senere Lejlighed.

Optakten til ny Flygtningetilværelse.

Op nu til de danske Jøder!

Der skal først oplyses om, at der i 1932 boede ca. 6000 Jøder her i Landet, og at de var sammensat af to omtrent lige store Halvdele, nemlig de saakaldte »gamle danske Jøder« og de i den nærmest forudgaaende Menneskealder til Danmark indvandrede og efterhaanden naturaliserede Jøder. Hertil kom saa i Tiden 1933—1939 en tredje Gruppe, de saakaldte »Emigranter« fortrinsvis Jøder fra Tyskland, Østrig og Tjecko-Slovakiet. Inklusive Landvæsenleverne, der i et Antal af 500 blev uddannet hos danske Bønder med snarlig Udvandring til Palæstina for Øje, var det totale Antal af jødiske Emigranter her i Landet ca. 17—1800. I Oktober 1943 rantes samtlige disse Grupper af den tyske Forfølgelse, men nogle og halvfems Procent reddede sig, takket være det frie Danmarks enestaaende Indsats, til Sverige, medens ca. 500 Personer deporteredes til Theresienstadt. Ved et Guds Under er, bortset fra dem, der imidlertid er afgaaet ved Døden, i Dag saa at sige alle hjemme igen. Men for mange har Hjemkomsten været Optakten til en ny Flygtningetilværelse. Deres Lejligheder er blevet overgivet til andre, deres Forretninger og Virksomheder afhændede, deres Hjem plyndrede. Med megen Anerkendelse skal det fremhæves, at de store københavnske Kommuner i ikke saa faa Tilfælde har betalt Husleje for de flygtede eller deporterede, ligesom man i andre Tilfælde har sørget for betryggende Opbevaring af deres Indbo. Men tilbage bliver et saare stort Antal Mennesker, der har maattet lade sig kasernere i Skoler og paa andre Forlægninger (vi overtager denne gode svenske Benævnelse) — i Øjeblikket ca. 400 Personer — og et andet, ogsaa stort Antal, der paa Nomadevis flytter fra Sted til Sted, fra Slægtning til Slægtning, men ikke har kunnet skaffe sig eget Tag over Hovedet. Anbringelsen af de Hjemløse er et kommunalt Anliggende, der med megen god Vilje søges løst i Forbindelse med Ministeriet for særlige Anliggender. Men Situationen paa Boligmarkedet er trøsteløs, og det

er i Øjeblikket ikke til at overse, hvorledes Problemet skal løses.

En Række alvorlige Tillidsbrud.

Mangfoldige af de hjemvendte, der har kunnet flytte ind i deres gamle Lejligheder, har helt eller delvis mistet deres Bohave. Dækketøj og Gangtøj er borte, Sølv og andre Værdigenstande er gaaet samme Vej. Lægges man hertil, at Værksteder og Forretninger i mange Tilfælde af dem, der skulde tage Vare paa dem, er blevet afhændet til vildtfremmede, — ofte er paa den Maade det, der var skabt og samlet i et langt Livs Flid, gaaet op i Lamperøg — vil man se, at det dansk-jødiske Samfund vel er kommet hjem, men at det er vendt hjem til Armod og Forvirring. Nu maa man forstaa, at Længslen efter Danmark har brændt i alle Hjerter under Landflygtighedens mange Maaneder. Svensk Gæstfrihed, suppleret af Tobak, Kaffe, Lys og andre Goder, har ikke et Øjeblik kunnet slukke Ønsket om hellere at dele Mørke, Trængsler og Ofre med det danske Folk, end at leve som fremmede i en nok saa venligsinde Nation. Og jeg tør hævde, at Glæden over at være kommet hjem, stadig er den fremherskende Følelse. Men unægtelig haaber man, at Bolig-Problemet snart skal blive løst, og man regner ogsaa med, at der ad Lovgivningens Vej skal blive skaffet ny Mulighed for at komme til en Eksistens og komme i produktivt Arbejde. Med nogen Bitterhed maa dog konstateres, at medens store Dele af det danske Folk i de skæbnetunge Razzia-Dage stod ved deres jødiske Landsmænds Side og hjalp dem til Flugt og Frelse, har en Række Enkeltpersoner gennem den Maade, hvorpaa de har »varetaget« de bortrejstes Interesser, begaaet alvorlige Tillidsbrud, ofte langt ud over det kriminelles Grænser. Men i Reglen ser man fra jødisk Side bort fra Politianmeldelse. Borte er borte, men »borte« kan være tungt at bære.

Ikke-aaben Antisemitisme, men dultet Uvilje.

Den Modtagelse, de hjemvendende danske Flygtninge, Kristne som Jøder, fik ved deres Genkomst, gjorde al Frygt, man havde næret i den Retning, til Skamme og varmede om Hjerterødderne. Men jeg er dog ikke dummere, end at jeg er ganske klar over, at mange Sind er forgiftede af Nazi-Tysklands antisemitiske Propaganda. Det vilde ogsaa være simpelthen utænkeligt, at en saadan Propaganda skulde kunne drives i 12 Aar uden Hæmninger og Dæmninger, og uden at det skulde virke paa mange. En aaben Antisemitisme er der ikke meget af, men slet dultet Uvilje saa meget desto mere, ikke

mindst over for Emigrant-Gruppen, der i Kraft af Oprindelse og Opdragelse er, og maa være, fremmedartet, hvis Sprog er Kaudervælsk, og hvis Opdræden ikke er, og ikke kan være, dansk. Der er Anledning til at advare imod, at det berettigede Had til Tyskerne, overføres paa dem, der i første Række var Tyskernes Ofre. Ondsindede Personer, umodne Individuer, Taaber og Narre kan intet Folk gardere sig imod, men der skulde nødvendig være for mange, der efter Nazi-Tysklands Fald gaar Hitlers Ærinde i det danske Folk.

Den evige Jøde spørger.

Det kan være passende at benytte Lejligheden til at minde om, at Tyskland har repræsenteret alt, hvad der er gement, løgnagtigt og forbryderisk, og at dets Kamp fra første Færd og frem for alt har været rettet imod Jøderne. Det er logisk deraf at slutte, at Jøderne har været Talsmænd for de stik modsatte Principper. Den Omstændighed, at ogsaa Jøderne har deres Narre og deres Forbrydere ændrer intet heri. En anstændig Dansker, og tilmed en anstændig Kristen, kan ikke være Antisemist. Men om Problemet Antisemitismen kan løses, er et andet Spørgsmaal. Den »evige Jøde« spørger i Sindene og paa forunderlig Maade. Da jeg forleden spurgte en Embedsmand paa Centralkontoret, om han kunde skønne, hvormange Jøder der havde en »Sag« paa Kontoret, svarede den paagældende: ca. 30.000. I Betragtning af, at der inklusive Oldinge og Spædbørn er ca. 8000 Jøder i Danmark, skulde hver eneste af dem altsaa have 4 Sager paa Centralkontoret. Sandheden er, at der er ca. 1600 »Sager« af den nævnte Kategori — indbefattet Husvilde-Sagerne —, og det tør haabes, at mange af dem kun er Eengangs-Sager. Men Historien er lærerig. Der gives stadig Mennesker, der tror, at der er ca. 100.000 Jøder i Danmark eller en Million. Der er altsaa 8000!

Positiv Løsning af de Statsløses Problem.

Blandt de jødiske Problemer er der mange af saa intern Art, at de unddrager sig Skildring i denne Sammenhæng. Men jeg skal endnu sige: Ordningen af de Statsløses Forhold er visse- lig intet absolut jødisk, men dog et fortrinsvis jødisk Problem. Danmark maa finde frem til en positiv Løsning af de Statsløses Arbejdsforhold. En absolut tilforladelig Statistik udviser, at det, bortset fra ca. 350 Landvæsenlever, drejer sig om ca. 250 Forsørgere, hvis Problem skal løses. Vel er Danmark et lille Land, men saa lille er det dog ikke at det skulde vægre sig ved at lade de Mennesker vederfares Retfærdighed.

Tillit til samfundet

Kvakksalverier omkring utbredt sykdom

Af Forfatteren Johan Borgen

Alle tidligere besatte land — og sannsynligvis de i egentlig forstand krigførende også — har en del centrale problemer som er helt identiske. Et av dem er godtfolks manglende evne til å gli inn i hverdagslivet, i arbeidet. Det er underlig når man leser mange lands aviser i disse dager, i lederspaltene står nøyaktig det samme: det som skal skape dekning for nye penger, det som skal muliggjøre fremtid for folk — det er arbeid. Ministre lar seg intervjuet og sier det samme. Samvittighetsfulle skribenter fyller sin penn og skriver det: Produksjon, produksjon, skaff varer frem i lyset, virkelige verdier, for at vi skal kunne få varer igjen. Verden er nu en gang slik beskaffen at vi får kun varer for varer, og varer må produseres.

Andre setter seg ned og psykologiserer. De finner ut at det er ikke så underlig om menneskene tar seg en pust; deres nerver er slitt, deres legemer uttæret, og fremfor alt, deres rytme er brutt. Ungdommen har fått sans for spenning og uregelmessighet, og dertil for dovenskap — den har vi alle fått sans for. Alle kjenner botemidlet: arbeid, vanemessig arbeid, arbeidsvaner, plikt- og ansvarsfølelse. Kort sagt, medisinskapet er velfyllt, men der er få som tar for seg av varen. Man griner på nesen av denne nesten alt for enkle kur.

Og dog er den riktig, den eneste mulige. Spørsmålet er hvorfor vi har så ringe appetit på den.

Folk som har vært i Amerika er inne på en utvei: man skal propagere for arbeidet, som sådant, for ansvarsfølelsen, for pliktgeden. Der er nu det å innvende at denne metoden lett angriper problemet fra moralsk synspunkt, og det er ikke heldig. Dertil har tidligere okkuperte folk ingen tillit til propaganda. Det må nettopp i denne forbindelse være tillatt å si det på tysk: man merkt die Absicht und wird verstimmt.

Vi har dessuten opplevd så megen moralsk snakk om velsignelsen ved plikten som sådan, at vi har ringe tillit til den også. Det hørte til dette århundres tidlige barnelærdom at arbeidet var en velsignelse i og for seg. Vi som har opplevd kampen for 48 timers uken og oppdragelsen til verdifull utnyttelse av fritiden, vi som har opplevd folkedannelsens og bibliotekenes epoke gjennomskuer den halvt religiøse tilbedelse av plikten som sådan. Menneskene er beklagelig vanskelig å lure nu for tiden! Teknokratene kunde også fortelle oss at det var noe vrøvl med alt dette arbeid. I virkeligheten kunde produksjonen klare seg utmerket om vi arbeidet 4 timer om dagen, men den dag idag kjemper kroppsarbeideren for 14 dagers ferie.

Man kommer overhodet ikke langt med frasen om den enkeltes plikt og dennes iboende velsignelse. Der kommer også det bedrøvelige krisefenomen til i svært mange land, at lettvinte mennesker kan tjene mer på noen timers »arbeid« på den sorte børs enn ved flere dagers slit i ærlig gjerning (og pressens virkelige fiendtlighet mot sortebørsen etterlyses stadig).

Hva så? Blir man så nødt til å vente på at ungdommen og folk flest har avreagert sin spennings- og dovenskaps tid, at man finner tilbake til rytmen, som efter en ukelang rangel med den efterfølgende uhyggelige klarhet, hvori alle verdier tas opp til negativ kritisk behandling og praktisk talt enhver plikt blir veiet og funnet for lett? Står vi overfor det problem at saboteringen og ventingen og det unaturlige opplevelseshøgjer har vart så lenge at vi må ha virkelig lang tid for å gjenfinne melodien? At det hele altså er et psykologisk spørsmål?

Det er mulig; rettere sagt: det er nesten sikkert at det er så. Men det er bare ikke hele sannheten.

Gad vite om ikke resten av proble-

met ligger i et noe annet plan. Om man skulde forsøke å definere det:

Folks skepsis er vokset enormt gjennom disse år. Årsakene til det behøver vi ikke lete efter. At det har ført til en overdreven negativ innstilling til virkelighetens problemer er sannsynlig. Det som er vanskeligst å erverve igjen er tilliten til samfundet.

Der er vi ved det. De fleste mennesker er blitt en del politisk vekket i den tiden som er gått; men ikke helt våkne. De har i høyere grad fått plasert en del av sitt instinkt enn de har erhvervet saklig kunnskap. Trangen til å se parallelliteten mellom de forskjellige nødlidende lands vanskeligheter er f. eks. lite utviklet. Pressen stimulerer heller ikke interessen for andre folkeslag. Frankrike og Belgien har kjempet med våre problemer månedvis før oss og til dels løst dem, men den almindelige avisleser får vite lite eller intet om det. Vi må tro at hvert av disse problemer er lokalt. Mange har også en uklar forestilling om at den nye vei i utviklingen går »utenom partiene«, men — som minister Fog så fortrinlig uttrykker det i Frit Danmark: »Så lenge der består ideologiske og økonomiske interessekonflikter i et folkestyrt samfund, må disse finne uttrykk i partidannelser og brytes i de politiske organer ...« og (angående frihetsbevegelsens stilling): »... enkelte tror der kan skapes en innflytelsesrik frihetsorganisasjon på grunnlag av besettelsesårenes åndelige overskudd, uten at dette omsettes i politisk problemstilling. Det kan der ikke.«

Mistilliten til samfundet — la oss inntil videre uttrykke det så forkortet — avløser ikke en tidligere tillit, snarere en tidligere likegyldighet; den er det første trygge tegn på politisk oppvåknen, den måtte komme nu, men nu er den nettopp skjebnesvanger.

Der ligger neppe noen anklage i denne mistillit, det er ikke engang sikkert det er noen bevisst mistillit til pengeverdien; det er snarere en generell fornemmelse. De problemer som opptar godtfolk er ofte ikke centrale problemer, de er også så vanskelige å begripe. Det er aktuelle problemer: dødsstraff, stemmerettsalder, går man vir-

(fortsattes Side 14)

LØSLADELSERNE

Under Besættelsesaarene opvokse-
de der i vort mørklagte Land gan-
ske bestemte Begreber om, hvad der
var Retfærdighed. De havde ingen Bog-
staver at klynge sig til, men holdt sig
ranke foruden, ingen Propaganda og in-
gen falske Forsikringer kunde rokke dem.

Saa kom Freden, og de nye Straffe-
love skulde give Besættelsestidens
Retfærdighedsbevidsthed Udtryk i Lov-
paragraffer. Den nye Lov var udarbej-
det af Mænd, der var fortrolige med
de sidste Aars Udvikling, og med Støt-
te i deres Erfaringer anlagde de Ret-
ningslinier, som det saa ud til, vi kun-
de være tjent med.

Men saa begyndte Dommerne at
dømme og dermed begyndte Krænkel-
serne af Retfærdighedsformemmelsen.
Det var, som man vil huske, først Me-
ningen, at Landsforræddere, Stikkere
og andre, der kunde anklages efter den
nye Lov, skulde stedes for Særdoms-
stole, men dette Forslag blev beklage-
ligvis ikke Virkelighed. I Stedet blev
det besluttet, at Justitsministeriet skul-
de udpege en Række Dommere, seks
i København og 38 for det øvrige
Land, der skulde dømme i disse sær-
lige Sager, bistaet af to Lægdomme-
re udtaget efter de almindelige Doms-
mandslistes. Det kan fastslaaes, at det
Materiale, der har staaet til Raadighed
for Justitsministeren blandt de allerede
siddende Dommere, har været for ringe.

Byretten i København har løsladt tre
S.S.-Folk, fordi de havde meldt sig in-
den den 29. August. Denne Dato skal
man nu være forsigtig med at tage for-
fængelig — lad være, at den maa gæl-
de som Skillelinie for Embedsmænd og
andre i det Offentliges Tjeneste, som
ikke havde Selvstændighed og Mod-
nok til at vælge den rette Vej paa et
tidligere Tidspunkt; men det er et Mis-
brug af den 29. August, naar den skal
udnyttes som Værn for Personer, der
ikke undsaa sig for at begaa Handlinger,
der fra 9. April 1940 af ethvert
honnet Menneske blev anset for og
stemplet som Landsforrædderi — selv-
om ogsaa Landets hæse officielle Røst,
halvkvalt af Bøddelhænder som den
var, undlod at stemple disse Gernin-

ger efter Fortjeneste. At de slette Per-
soner, der i Ly af Regeringens Tavshed
fulgte deres forbryderiske Lyster, nu
skal undgaa Straf, er ikke Retfærdighed.

Blandt de Internerede, som Vestre
Landsret gladelig giver Friheden igen,
er en Forpagter fra Himmerland, om
hvem det i Følge »Land og Folk« kan
bevises, at han ved Angiverier til Ty-
skerne har foranlediget to danske Pa-
trioters Død. Dette er skrigende Uret-
færdighed.

Hvorfor dømmes der paa denne Maa-
de? Hvorfor vrides hvert Bogstav til
Gunst for de Anklagede i aabenbar
Modstrid med den folkelige Retsfor-
nemmelse? Den utrygge Følelse man i
Besættelsesaarene havde overfor den
danske Dommerstand, melder sig nu
igen, forstørret og forstærket, og ud-
af begrundet Mistillid, maa man spør-
ge, om Dommerstanden er ude paa at
hævne sin egen daarlige Samvittighed
paa Modstandsbevægelsen? Man skulde
tro det. En anden Mistanke melder sig
ogsaa — den, at de Herrer Dommere ved
disse urimelige Løsladelser sigter mod
at provokere Modstandsbevægelsens
Folk og bringe dem dertil, at de ved
Selvtægt lader Retfærdigheden ske Fyl-
dest. Noget saadant er allerede sket.
Saa kan Dommerne og deres Ligesin-
dede, bade sig i hyklerisk Forargelse
over disse Frihedskæmperes nazistiske
Metoder, der ikke respekterer Lov og
Ret. Men Skylden ligger lige fuldt hos
dem, der ikke opfylder Retfærdighedens
Krav.

Protester mod den sidste Tids Frifin-
delser og Løsladelser strømmer ind; de
er Udtryk for et sundt Forlangende om
Anstændighed og Udrensning, og vi ad-
varer paa det alvorligste de Ansvarlige
mod at sidde dem overhørig.

De Statsløse og Tyskland

Ingen Nation har lidt saa frygteligt un-
der Nazismen som Jøderne, og man
forstaar godt deres Problemer i Dag, da
Tiden nærmer sig, hvor det skal afgøres,
hvorvidt de skal have Indfødsret i Dan-
mark eller sendes til Tyskland.

Sovjetunionen har gennemgaaet uhyre
Lidelser, og vore Kammerater fra Kon-
centrationslejrene er alle enige om, at
Russerne og Polakkerne fik den mest
umenneskelige Behandling af alle Natio-
ner. Til Trods for Nazisternes Volds-
handling i Sovjetunionen ser vi Russer-

nes Fremgangsmaade i deres Besættelses-
zone — et saa udvidet Demokrati, som
det i Øjeblikket er muligt at gennemføre.

Demokratiet trænger til al den Hjælp,
det kan faa til dets Gennemførelse. Der-
for undrer man sig over Helmuth Gott-
schalcks Udtalelse i Frit Danmark Nr.
11, hvor han bl. a. skrev:

»Andre vil tilbage fordi de er Ideali-
ster af reneste Vand. De mener, at de,
som kan Sproget og kender Forholdene,
vil være i Stand til at hjælpe med ved at
bygge et bedre Tyskland op og omskole
Tyskerne til normale civiliserede Euro-
pæere. Derfor er de villige til at slaa en
Streg over det gamle, og at ofre Resten
af deres Liv og alle deres Kræfter paa en
svær utaknemmelig Opgave. Selvfornæg-
telse og Idealismen i denne Indstilling
kan forekomme noget blaaøjet, men fort-
jener Beundring.«

Nej! de vender ikke tilbage, fordi de
er Idealister, heller ikke fordi de har
Kendskab til Forholdene og Sproget, men
fordi de er sande Demokrater, for hvem
det er en Selvfølge at være med i Opbyg-
ningen af et bedre Tyskland. Netop fordi
de er Demokrater, mere end Idealister,
netop fordi de er klarøjede, mere end
blaaøjede, anser de det for deres Pligt at
være med til Tysklands Genrejsning.

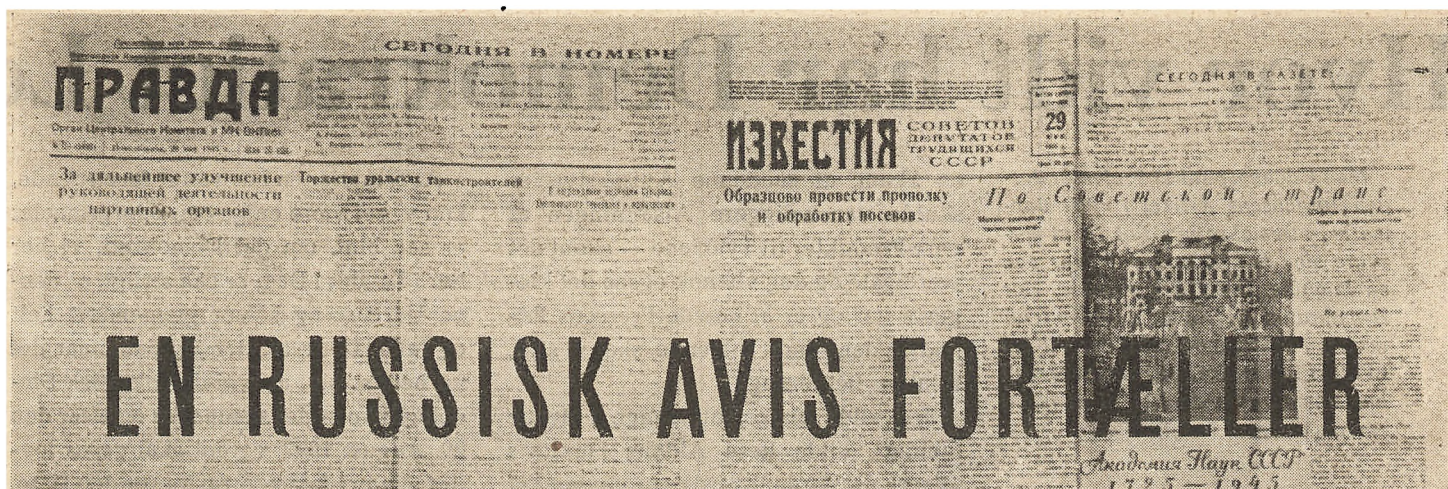
Tyskland trænger til det bedste Men-
neskemateriale til dets Opbygning. Vi ved
at den gennemsnitlige tyske Flygtning er
politisk uoplyst. Her i Danmark har man
ikke gennemført et elementært Oplys-
ningsarbejde og de vender tilbage til
Tyskland lige saa uoplyste om Nazismens
Uvæsen, som da de kom. De vil glide ind
i den haabløse Menneskemasse i Tysk-
land, som det vil tage de Allierede Aar
at faa omskolede.

H. G. skriver, der mellem de tyske Emi-
granter findes Mennesker med nye Im-
pulser og Idéer, Arbejdskraft, god Skole
og Universitetets Uddannelse, som han
mener vil være af afgjort Betydning for
Danmark. Slaar det ikke En, i hvor langt
højere Grad der er Brug for de Kvalite-
ter i Tyskland i Dag.

Grundtanken i H. G.s Artikel er god.
At de gamle søger Indfødsret herhjemme,
ogsaa dem, der ikke har overvundet de
Lidelser, de har været ude for i Nazi-
tyskland, er de fleste enige om. Men Na-
zimens er ikke besejret i Dag. Tyskland
trænger mest af alle Lande til værdifulde
Medarbejdere, som vil sætte alt ind paa
Kampen om Demokratiets Sejr i Tysk-
land.

Derfor kan det harme En, naar H. G.
kalder disse tyske Demokrater blaaøjede.
Hvis alle Forkæmpere for Demokratiet i
Danmark tilbød deres Kræfter til Sovjet-
unionen, vilde man sige, der er mere Brug
for dem herhjemme, hvor Demokratiet
er langt mindre udviklet. Paa samme Maa-
de trænger Danmark langt mindre til de
tyske Emigranternes Indsats, end Tyskland
gør det.

Ebba Schou.

Sovjetruslands Aviser er kun paa fire Sider, men enhver der læser disse Blade, vil imidlertid kunne bevidne, at der paa disse fire Sider foregaar en voldsom Diskussion om alle mulige Forhold.

De store russiske Aviser, f. Eks. »Isvestja« og »Pravda« har et Oplag paa mange Millioner Eksemplarer. De udkommer daglig i mere end et Dusin Byer Landet over samtidig. Efterspørgselen efter Dagblade i et Land, hvor Antallet af den læsende Befolkning i Løbet af en Snes Aar er steget fra ca. ti Millioner til mere end det femtendobbelte er naturligvis kolossal og i stadig Vækst. Endnu for nogle Aar tilbage stod man i lange Køer for at faa en Morgenavis i Sovjet, og under Krigen er det igen blevet sædvanligt, fordi det var umuligt at komme paa Højde med Efterspørgselen. Deraf følger, at man maa begrænse de daglige Blades Omfang.

Lad os slaa op i en russisk Avis i et tilfældigt Nummer af »Pravda« eller »Isvestja« og se, hvad der staar i det for at danne os et Begreb om, hvad Sovjetmennesket læser til daglig.

Det første, der falder i Øjnene, er alt det, der mangler i Forhold til, hvad vi er vant til. Der er ingen Annoncer (undtagen nogle ganske smaa Teaterannoncer) og intet »privat« Stof. Familieside og Bryllupsbilleder af det lykkelige Par foran Raadhuset forekommer ikke. Enhver Form for Sladder er bandlyst. Man faar hverken at vide, hvem der har Fødselsdag i Morgen, eller hvem der for Tiden opholder sig i Byen. Der er meget faa Interviews eller populære Artikler.

Til Gengæld findes der i Sovjet et Væld af Tidsskrifter og Fagblade, hvoraf mange kommer i meget store Oplag. F. Eks. udkommer et stort Teatertidsskrift paa et Par Hundrede Sider hver Maaned i et Oplag af 75.000 Eksemplarer. Har man en eller anden speciel Interesse, køber man altsaa vedkommende Fags Specialtidsskrift, hvor alle Emner vedrørende dette Fag diskuteres

grundigt. Det gælder, ligegyldigt om det drejer sig om Musik, Havebrug, Fodbold eller andet.

Hver eneste By i det store Land har ogsaa sine egne Aviser, hvor de lokale Nyheder dominerer, og det er i Sovjet sædvanligt, at enhver læser flere Dagblade og Tidsskrifter. En Arbejder i Ural køber f. Eks. foruden »Pravda« eller »Isvestja« ogsaa en af sine lokale Morgenaviser. Desuden studerer han Fagforeningsbladet, som indeholder Stof af speciel Interesse for ham, og er han f. Eks. særlig politisk interesseret, saa køber han ogsaa et af de mange politiske Tidsskrifter.

Paa et almindeligt Dagblads første Side finder man de officielle Meddelelser, Redegørelser for nye Love og Bestemmelser, Meddelelse om politiske Begivenheder af særlig stor Rækkevidde o. s. v. Under Krigen stod Hærberetningen paa Forsiden og ofte en eller flere af Stalins Dagsbefalinger. Her meddeles ogsaa om Ordensdekorationer og om vigtige inden- og udenrigspolitiske Forhandlinger.

En omfangsrig Del af Bladet beskæftiger sig med de indre Forhold, om den paabegyndte Studentereksamen, om Maleriudstillinger, om Høstudsigterne, om Fremskridtene i Genopbygningen af den og den By o. s. v.

Lederen svarer ganske til Lederen i en dansk Avis. Den behandler et eller andet aktuelt Problem, f. Eks. Hjemsendelsen af de russiske Krigsfanger og Tvangsarbejdere, Produktionsmetoder i de genopbyggede Kuldistrikter, Forholdet til det neutrale Schweiz el. l. Lederne er klare og velskrevne. De har en bestemt Tendens, og det er almindeligt, at de i Slutningen skærer igennem Argumentationen og giver en koncis Konklusion. Lederen danner ofte Basis for en Diskussion i Bladet, eller den er omvendt Resultatet af en Diskussion. Der diskuteres nemlig — i Modsætning til den i Udlandet almindeligt herskende Opfattelse — uhyre meget og om alt muligt i Sovjet.

Udenlandsstoffet optager sædvanligvis hele sidste Side. Man faar f. Eks. en nøje Redegørelse af de sidste Forhandlinger i San Francisco og udenlandske Pressekommentarer. Et København-Telegram fortæller om Arrestationen af Hipoer og Nazister. Afhøringen af Vidkun Qvisling refereres fra Oslo. Der findes de nyeste Udtalelser af kendte Politikere, en oprørt Notits om visse reaktionære amerikanske Blades Syn paa det polske Spørgsmaal, Hærberetningen fra Stillehavskrigen, en Omtale af Knapheden paa Levnedsmidler og Raavarer i de tidligere okkuperede Omraader o. s. v. En storpolitisk Kommentar, holdt i en klar og vittig Stil, ofte polemisk mod inden- og udenlandske Kritikere knyttes tit sammen med en Karrikatur af Sovjets Bidstrup, den populære Boris Jefimov.

Billedstoffet er ret lille, men er der f. Eks. afsluttet en Traktat eller Overenskomst, saa ser man en Gengivelse af det store Øjeblik, og man kan ogsaa finde Billeder fra Militærparader, Sportskampe eller specielle Ting, f. Eks. et Billede fra Afgangen af det første direkte Tog Moskva-Berlin. Man ser et Skilt, paa hvilket der staar: »Tog til Berlin over Moshaisk Kl. 14«. — Tiderne ændrer sig!

Kulturstoffet optager en meget fremtrædende Plads. En Teateranmeldelse anses hyppigt for saa vigtig, at den kan komme til at fylde det meste af én af de fire dyrebare Sider. Ganske typisk er en Form for Journalistik, som det russiske Publikum særligt ynder. Det er smaa, personligt prægede Artikler om et aktuelt menneskeligt Problem, sommetider kritiserende, sommetider begejstrede og oftest skrevet af en kendt Forfatter. Det er en Slags Petit-Novelle, fyldt med hjertelig Menneskelighed og Varme og en Gang imellem ogsaa med hvas Satire. En saadan Artikel vilde man kun sjældent finde i en vesteuropæisk Avis, men det er saadanne Spalter, som giver de russiske Blade deres Særpræg.

Saaledes fremstaar en russisk Avis fra (fortsættes Side 11)

Hvor vidt har Demokratiet Lov

Med Udgangspunkt i Professor Jørgen Jørgensens Artikel i »Frit Danmark«, »Demokratiets Ret til at forsvare sig« har vi indkaldt Svar paa en Enquête, hvori der spørges: Har Demokratiet Ret til at give raat for usødet i Kamp mod dem, der vil det til Livs? I bekræftende Fald, hvor vidt har Demokratiet da Ret til at gaa i Anvendelsen af Magtmidler?

De skrappeste Kampmidler kan blive nødvendige.

Professor ved Københavns Universitet
L. L. Hammerich:

Der er for mig ingen Tvivl om, at en Samfundsordning er et Gode, som dens Tilhængere ikke blot er berettigede, men ogsaa forpligtede til at forsvare med de Midler, der maatte være tjenlige. Et Parti, der har voldelig Omstyrning af Demokratiet paa sit Program, maa bekæmpes af Demokratiet med de Midler, der kan føre til Maalet — selv om de bliver saa skrappesom Forbud mod vedkommende Parti med alt, hvad deraf følger.

Hermed har jeg egentlig besvaret de to Spørgsmaal, men der kan dog maa ske i denne Forbindelse være Grund til at fremhæve, at af Demokratiets to delvis modstridende Idealer, Frihed og Lighed (dette er den gamle Rækkefølge!), er det Ligheden, der synes at have størst Interesse for de fleste i denne Tid, og der er jo ogsaa i vort Demokrati endnu et saa stort Arbejde at gøre paa dette Felt, at det er forstaaeligt, dersom Værdien af de demokratiske Friheder, af hvilke Prof. J. Jørgensen nævner Tænke-, Tale-, Trykke-, Religions-, Forenings- og Forsamlingsfriheden, tabes af Syne. I Kamp maa den ene eller anden Frihed delvis ofres (man kan ikke lade et Voldsparti, der med et »Mødeværn« mishandler Talere af andre Partier, have Mødefrihed), men som Maal bør Friheden ikke glemmes. Og den maa ikke blive Handelsobjekt.

Man vil huske, hvorledes det nazistiske Tyskland allerede før Krigen Gang paa Gang besværede sig over danske Presseudtalelser, og hvorledes brave Demokrater sagde, at det dog ogsaa var

en Skam, at saadanne Aviskriverier skulde vanskeliggøre Afsætningen af vore Produkter til Tyskland — skønt det værdigste og dog vistnok ogsaa det klogeste var og er at hævde Pressens Frihed og dens deraf følgende, skal vi sige, relative Betydning.

Jeg vilde ønske, at mange i denne Sommer vilde læse Aldous Huxley's »Fagre ny Verden« med dens uhyggeligt vise og vittige Karrikatur af et Demokrati, der har strøget Friheden, og hvor derfor bl. a. Humanitet og Religion, saavel som Stræben efter Sandhed og Skønhed (Videnskab og Kunst) efterhaanden er forsvundne eller dog forkrøblede.

Hvis Demokratiet angribes af udemokratiske Kredse, saa kan som sagt — selvfølgelig — de skrappeste Kampmidler blive nødvendige; men lad os endelig ikke gøre en Dyd af Nødvendigheden og tro, at vi i Dagliglivets politiske Kamp mellem forskellige demokratiske Kredse har Lov til at tilsidesætte Friheden, eller f. Eks. mene, at et Styre, der ganske normalt undertrykker afvigende Meninger, kan være et Demokrati.

Vi vil bruge Vaaben i Kampen for Demokratiet.

Løjtnant Jens Lillelund, Chef for Holger Danske-Gruppen:

Jeg er fuldt enig med de Synspunkter, Professor Jørgen Jørgensen gør gældende i sin Artikel: »Demokratiets Ret til at forsvare sig«. Skulde Demokratiet komme i Fare — hvis vi kan sige, at Faren er overstaaet — vil vi selvfølgelig atter med alle Midler — ogsaa Vaaben, kæmpe for dets Bestaaen eller Genoprettelse. Det tror jeg, alle i Dag er enige om, ogsaa de, der intet har ydet og derfor kalder de overlevende Sabotører for *Fritidskæmpere*.

Professoren skriver desuden: »Ja, Situationen kan jo endogsaa blive saa faretruende for Demokratiet, at det maa afsætte Tjenestemænd, som tydeligt viser anti-demokratisk Sindelag, ligesom man af Hensyn til Nationens Sikkerhed maa afsætte Embedsmænd, der viser en daarlig national Holdning.«

At Situationen har været faretruende, kan vi vel være enige om; Spørgsmaalet er saa blot, om det Demokrati, vi har her i Landet i Dag, er saa ærligt, at denne Udrensning bliver gennemført helt og fuldt. Dette tvivler jeg paa, naar det nu hedder sig, at anti-demokratisk Sindelag ikke er det samme før og efter den 29. August 1943, og det skal gøres lovligt at være Landsforræder før den Dato, som for Modstandsbevægelsen ingen Betydning havde, men nu skal tjene til at gøre alle de sidste Dages Hellige til Frihedskæmpere og redde dem, der sanktionerede Landsforræderiet. Dette kunde tyde paa, at vi stadig intet Demokrati har.

Kun Pistoler mod de »ydre« Fjender.

Tidligere Medlem af Frihedsraadet,
Ing. Erling Foss:

Demokratiet maa være: *Et frit Folkestyre gennemført af en Majoritet (eventuelt opstaaet af flere Partier) saaledes, at fri Kritik tilsikres de Minoriteter, som ikke er med til at regere.*

Oppositionen skal gennem sine Forslag og sin Kritik have en Chance for at vinde frem i Stemmetal ved frie Valg og ad denne Vej komme til at deltage i Regeringen.

Hvis Minoriteten mister sin Ret til — paa et demokratisk Grundlag — at fremføre sin Kritik, voldføres selve Demokratiet.

De »Fjender«, som vil Demokratiet til Livs, kan ikke i den nærmeste Fremtid komme til at optræde som »ydre« Fjender! — De kan derimod komme til at optræde som »indre« Fjender.

En saadan »indre Fjende« opnaar først Flertallet, ved at benytte sig af den hellegge Oppositionsret, — og derefter falder den samme »indre Fjende« for Fristelsen til at tilintetgøre Minoriteten, ved at fratage den den samme Ret — nemlig Retten til det frie Ord.

Bliver Demokratiet ikke snigløbet paa denne Maade, vil det virke som den rette regulerende Faktor i Folkets fremadskridende Liv. — Sker det, at en

il at gaa i sit Forsvar?

Majoritet fører en daarlig Politik, der bringer Ulykke og Fattigdom med sig — og samtidig Vejen til Kritik er holdt aaben, — vil et nyt Flertal dannes i Tide med Modforholdsregler, der igen kan føre Livet hen i et lykkeligt Leje.

Overfor Snigløbet fra de »indre« Fjender vil de skarpeste Midler, til at forsvare sig med, altid være de aandelige Vaaben. Det vil altid være Demokratiets egentlige Rustning i Kampen for Retten til det frie Ord.

De bogstavelige skarpe Vaaben — Maskinpistolerne — maa aldrig bruges mod andre end Folkets og Landets »ydre« Fjender!

Trusler om Haandgribeligheder maa mødes med Vaaben.

Læge Paul Thygesen, »Frit Danmark«:

Professor Jørgen Jørgensen slutter sit Afsnit om »Demokratiets Ret« med Ordene: »Maskinpistolangreb kan desværre ikke slaas tilbage med Stemmesedler«. Det indsaar en Del af det danske Demokrati i de første Besættelsesaar, og en lille Del tog Konsekvensen heraf, — og brugte Maskinpistolerne. Det førte til en Spaltning af det samlede danske Demokrati, — en Spaltning, som dog for Størstedelen udlignedes efter den 29. August 1943. Kun en mindre Del af Folkets Tillidsmænd, som i Kraft af Demokratiet var blevet valgt til — eller havde albuget sig op til — Positioner inden for den demokratiske Struktur, hvor deres demokratiske Bevidsthed og Stillingtagen til de akutte Problemer var afgørende for vor Stilling til Besættelsesmagten, svigtede.

Denne Gruppe Mennesker maa nu finde sig i, at Demokratiets aktive Forsvarere og med dem og bag dem langt Størstedelen af den danske Befolkning føler Trang til et Opgør, — en Trang, der ikke skal være Udtryk for en Straffe- eller Hævnfølelse, men som primært bør betragtes som en nødvendig Sikkerhedsforanstaltning.

Tiden efter Kapitulationen synes at have givet Udtryk for, at der i Befolk-

ningen er almindelig Enighed om denne Demokratiets Ret til at behandle sine Modstandere haardt for at sikre de tilkæmpede Muligheder for Genoprettelsen af det ordnede Demokrati.

Spørgsmaalet melder sig nu: Hvilke Rettigheder og hvilke Muligheder har Demokratiet i Fremtiden til at bekæmpe sine aabenlyse Fjender, og hvorledes afgøres det, hvem der er Demokratiets Fjender — om f. Eks. et givet politisk Parti maa anses for farligt for Statsformens fortsatte Bestaaen?

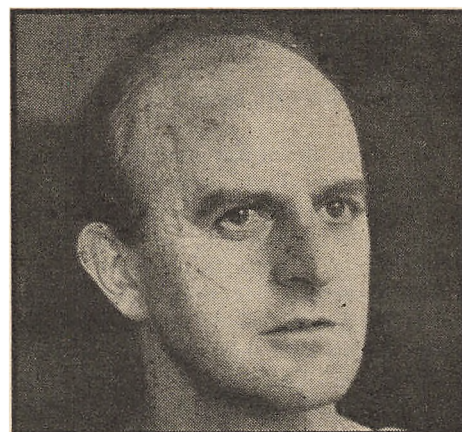
Den fornemste Opgave maa naturligvis her blive af præventiv Natur og maa bestaa i en radikal Udnyttelse af Demokratiets Frihedsgoder: Tale-, Trykke-, Forsamlingsfrihederne o. s. v., der aabner Muligheder for en skaanselsløs Oplysning om — og Afsløring af alle Enkelt personer og Sammenslutninger, der nægter at underkaste sig Resultatet af Forhandling og Afstemning. Her ligger ikke alene Demokratiets Ret, men ogsaa dets Pligt.

Den militære Kamp mod Voldsherrerne er lykkelig endt, men vi har ingen Garanti for, at Kampen mod Følgerne af den Mentalitet, som Nazismen har opelsket, endnu kan indstilles, og vi har ingen Sikkerhed for, at denne Voldsmentalitet ikke endnu engang vil give sig aktive Udslag i en ny Klikes Forsøg paa med Magt at tilrive sig et Herredømme. Den Mulighed foreligger, at en Strømning i Nazismens Køl vand har en Chance for Udbredelse, mens den i et ordnet og traditionssikkert Demokrati uvægerligt vilde opløses og forsvinde.

Hvis saadanne Demokrati-Fjender skulde true med at gaa over til Haandgribeligheder over for Demokratiet, saa maa det have Ret til atter engang at tage Maskinpistolerne frem for at sikre sin egen Bestaaen, og lad os tænke paa, hvad Verden kunde have været forskaanet for af Elendighed, hvis Europas Demokratier havde kværket Demokratiets mest aggressive Modstander paa et Tidspunkt, hvor den endnu kun truede med Haandgribeligheder.

Professor L. L. Hammerich.

Løjtnant Jens Lillelund.

Ingeniør Erling Foss.

Læge Paul Thygesen.

Tyskernes Beslaglæggelser i Danmark

Vi har modtaget nedenstaaende Bidrag fra en jydsk Embedsmand, der har medvirket ved den danske Priskontrol af de tyske Beslaglæggelser.

Besættelsesaaernes trange Dage blev for en stor Del af vore Landsmænd yderligere forværret ved, at de som Følge af Tyskernes Beslaglæggelse blev jaget bort fra Hus og Hjem — ofte med Timers Varsel — at de gennem lange Tider maatte finde sig i, at tyske Soldater blev indkvarteret i deres private Hjem, eller, at der blev udført Befæstningsanlæg paa deres Jord.

Naar man derfor nu skal gøre Regnskabet op over Tyskernes Brutalitet og voldselige Fremfærd mod danske Medborgere, vil det være naturligt, at ogsaa disse Problemer tages frem til nærmere Overvejelse. Dels kan der være Tale om at drøfte, hvorledes man bør hjælpe de mange Medborgere, der er helt eller delvis ruineret som Følge af Beslaglæggelse, dels har der her som andre Steder været Folk, der ikke har generet sig for at begaa Overgreb mod deres Medborgere, eller Mænd, der har forsøgt at tilvinde sig økonomisk Fordel paa utilbørlig Vis.

De Beslaglæggelser, Tyskerne har foretaget, falder naturligt i følgende Hovedgrupper:

- 1) Beslaglæggelse af fast Ejendom til Indkvartering af Soldater eller til Nedrivning.
- 2) Beslaglæggelse af fast Ejendom til Befæstningsanlæg.
- 3) Beslaglæggelse af Jord til de saakaldte Pansergrave.

Det gælder for samtlige Overgreb, at man fra officiel dansk Side saa længe som muligt søgte at bremse Omfanget, og at det, bortset fra den første Tid, lykkedes at føre en effektiv Kontrol med de Erstatningsbeløb, Tyskerne trak paa Nationalbanken.

1) *Beslaglæggelse af fast Ejendom til Indkvartering af Soldater eller til Nedrivning.* Straks efter Besættelsen blev der fra tysk Side fremsat Krav om Indkvartering dels i private Hjem dels i offentlige Bygninger af de mange Tropper, der oversvømmede Landet. Ved Anvendelse af de almindelige Indkvarteringsbestemmelser og senere Lov af 19/7 1943 (den saakaldte »Pistollov«) blev indtil 29/8 1943 al Indkvartering foretaget under dansk Kontrol, og det lykkedes i mange Tilfælde de officielle Indkvarteringsmyndigheder at mildne Byrden for den enkelte.

Kontrollen med den Leje, der skulde ydes, førtes i Henhold til »Pistoloven« af Udvalget for ekstraordinære Industriarbejder; Afgørelsen kunde appelleres til et særligt Vurderingsnævn.

Det lokale Mellemed mellem Udvalget og Ejendomsbesidderne var paa Landet Amtmanden, i Købstæderne Borgmesteren. Kontrollen var Tyskerne en Torn i Øjet — de vilde jo gerne yde en alt for stor Leje paa Nationalbankens Bekostning.

De fleste af Beslaglæggelserne omfattede kun Leje af Bygninger. I mere begrænset Omfang har der været Tale om Overtagelse af Ejendommene, f. Eks. de mange Beslaglæggelser af Sommerhuse, som Tyskerne rekvirerede til Beboelse eller Nedrivning.

Beslaglæggelserne foregik forholdvis regulært indtil 29/8 1943, men herefter udviklede Forholdene sig ganske kaotisk.

Efter 29/8 1943 medvirkede de danske Myndigheder overhovedet ikke længere, og alle Beslaglæggelser af fast Ejendom blev nu foretaget af Tyskerne, der til dette Brug i September 1943 udstedte et Dekret, hvorefter al dansk Ejendom kunde beslaglægges til Fordel for Besættelsesmagten. Dette blev ofte praktiseret meget brutalt. I Byerne blev Ejere eller Lejere smidt ud med faa Timers Varsel, ofte uden at maatte medtage Indbo udover personlig Ejendom.

Der var jo nok af disse ubeboede Sommerhuse. Enhver Feltwebel gav efter eget Forgodtbefindende Ordre til at nedrive Sommerhuse helt eller delvis, eller de danske Entreprenører, der arbejdede med Befæstningsanlæg paa Stedet, besørgede Nedrivning eller Ødelæggelse uden smaaelige Hensyn til Landsmænds lovlige Ejendom. Derfor er en meget stor Del af Landets Badebyer i Dag fuldstændig ødelagt.

2) *Beslaglæggelse af fast Ejendom til Befæstningsanlæg.* Straks efter Besættelsen begyndte det tyske Luftvaaben Anlæg af store Flyvepladser rundt om i Landet, og adskillige Landejendomme maatte forsvinde. Rundt om Flyvepladserne byggedes store Befæstningsanlæg, og efterhaanden som Tyskerne frygtede en Invasion, blev der bygget Fæstningsværker over alt i Landet.

De Ejendomme, der blev beslaglagt til Befæstningsanlæg, blev ved alle Flyvepladser erhvervet af de tyske Militærinstanser, og der blev oprettet egentlige Købekontrakter.

I Krigens 2 sidste Aar tog Tyskerne blot Jorden i Brug uden Formaliteter af nogen

Art, og de danske Ejere stod ret magtesløse over for disse Overgreb.

I 1943 inførte Tyskerne en ny Institution (»Schutzbereichamt«), som skulde fastlægge og udbetale alle Erstatninger. Dette »Amt« skulde ogsaa i visse Egne af Landet paase, at der ikke blev opført Bygninger, der kunde hindre fremtidige Befæstningsanlæg. I adskillige Landsdele var der paa den Maade indført tysk Censur med al dansk Byggevirksomhed, ja, enkelte Steder endog med Tørvegravning, Hugst i Plantager etc.

De danske Myndigheder saboterede dog denne Institution bedst muligt og i mange Tilfælde med godt Resultat. Det lykkedes saaledes ikke Tyskerne at feje den danske Kontrol væk, og Erstatningssagerne er stort set gennemført saaledes, at det blev de danske Myndigheder der fastsatte Erstatningerne.

3) *Beslaglæggelserne af fast Ejendom til Pansergrave.* Disse Anlæg fandt Sted i Krigens sidste Aar og har givet Anledning til mange Overgreb. Det drejede sig om de kendte brede og dybe Pansergrave. Til dette Formaal beslaglagde de Landbrugsjord, Byggegrunde eller Plantager.

Beslaglæggelserne skulde egentlig ske efter Dekreter i Henhold til den tyske Overkommandos Bestemmelser, men det havde de lokale Kommandanter eller de danske Entreprenører ikke Tid til at vente paa. Arbejdet skulde fremmes og Judaspengene tjenes hurtigst muligt. Mange Landmænd er vaagnet op en skønne Morgen og har set 5—600 Mand gaa og grave i deres Jord uden smaaelige Hensyn til, om der forelaa Beslaglæggelse eller ej. Vovede de at protestere, fik de kun et beskidt Svar, og Arbejdet fortsattes.

Skønt der blev gjort Forestilling hos de højeste tyske Myndigheder, der fuldt ud indrømmede Protesternes Berettigelse, kunde man ikke opnaa, at Beslaglæggelserne fandt Sted inden Arbejdet begyndte. Ved denne Fremfærd har adskillige danske Entreprenører begaaet mange Forbrydelser mod deres værgeløse Landsmænd, et Forhold, der i højeste Grad bør straffes: Entreprenørerne krænkede derved Markfreden og Ejendomsretten.

I enkelte Tilfælde har man forsøgt at anlægge Sag mod disse Sjakaler, der for ussel Vindings Skyld forulempede deres Landsmænd, men Spillet var for ulige, da disse Herrer ikke generede sig for at paaberaabe sig Tyskernes Hjælp. Adskillige fandt det ikke engang formaalstjæntligt at møde, naar de blev indvarslet for dansk Ret til at afgive Forklaring.

Alle 3 Kategorier af Beslaglæggelser har medført at Tyskerne ved deres Overgreb mishandlede en stor Del af den danske Befolkning.

De skadelidte har Krav paa Erstatning fra den danske Stat, og Erstatningerne

er i det store Antal af Tilfælde fastsat af den danske Priskontrol. I det store og hele bøjede de skadelidte sig loyalt for de danske Myndigheder, og man maa altsaa nu sørge for, at disse Sager tages op til grundig og saglig Behandling.

Derimod maa man med haard Haand slaa ned paa de mange, der uden Skrupler søgte at udnytte Situationen og tilvende sig saa store Erstatninger, som de kunde presse ud af Tyskerne bag de danske Myndigheders Ryg. Dette gælder desværre ikke saa faa Ejendomsbesiddere, som har fremsat ganske ublu Krav, eller som endda har truet danske Myndigheder ved at ville gaa direkte til Tyskerne, »da disse gerne vilde betale en ordentlig Erstatning«.

Fra Landbrugets Side rettede man i lang Tid en stærk Kritik mod Priskontrollen, idet man fandt, at de godkendte Priser var for smaa.

I Almindelighed var Kritikken næppe fuldt berettiget, men den medførte, at der blev oprettet Vurderingskommissioner rundt omkring i Landet for at bistaa Amtene i Sager af denne Art.

Endelig bør de talrige Værnemagere — Entreprenører, der for ussel Vindings Skyld har optraadt paa forbrøderisk Maade mod deres værgeløse Landsmænd og som krænkede Markfreden og Ejendomsretten paa det groveste, — straffes haardt.

EN RUSSISK AVIS FORTÆLLER

(fortsat fra Side 7)

idag. Den fortæller os meget. Foruden mange Nyheder om sovjetrussiske Forhold, kan man drage Slutninger baade af det, de russiske Blade mangler, men som findes i de vesteuropæiske og af det, de russiske Blade har, men som aldrig findes i vesteuropæiske Aviser. En Russer læser sin Avis helt igennem, fra første til sidste Bogstav og naar han har gjort det, har han ogsaa en grundig Orientering om store og smaa Nyheder, om Udenrigspolitik og Indenrigspolitik, om aktuelle Diskussionsemner indenfor Landets Grænser og politiske Problemer Stormagterne imellem.

En russisk Avis fortæller om den stigende Interesse for alle Samfundsspørgsmaal og om den høje Standard i Folkeoplysningen. Den tager Livet af Myten om de russiske Aviser som Udtryk for de mystiske, stupide og ensrettede Russere, som gudbevares kan være meget søde enkeltvis, men —. Den fortæller først og fremmest om den Aand af Alvor og Menneskelighed, af Entusiasme og ogsaa retfærdig Vrede, som er betegnende for russisk Presse og for den Maade, hvorpaa Russerne tager Livets Problemer. Den fortæller os om en interesseret, vaagen, kritisk og varmhjertet Læser.

Hvad skænker man Ungdommen?

Det er Chefen for »Det kæmpende Danmarks frie Radio« stud. mag. Rigmor Schou, der har skrevet denne Artikel.

Ungdomsrevserne er blevet arbejdsløse i denne Tid. »Naturligvis skal vi have 21-Aars Valgretsaldet. Det er desværre umuligt til dette Valg. Helt uigennemførligt. Men senere, senere ... Naturligvis skal Ungdommens Kaar nu for Alvor betrygges, det har den rigtignok fortjent. Den var jo saa tapper i de onde Aar. Tusind, tusind Tak. Det var smukt af Jer. Tak for Opmærksomheden.«

Og Døren lukkes i, ikke med et Brag, men stille og bestemt. Indenfor læner man sig tilbage i Lænestolene, tager en Cigar fra Hamstringslageret og taler stadig i de nydeligste Vendinger om de kække unge Mennesker. Man ryster lidt paa Hovedet af Frihedskæmperbilernes vanvittige Fart, siger skælmisk nogle Ord om de mange Vaadeskudsulykker. Men temmelig hurtig forlader man Emnet, Ungdommen, for at gaa over til mere alvorlige Drøftelser. Denne Hærgen paa Gader og Stræder er jo kun et Overgangsfænomen, saadan en lille Gave, man giver de unge Mennesker, som man svagt husker enten som den flinke unge Mand, der kom hver Fredag for at faa det ugentlige Bidrag til Frihedskampen, eller som et af de tavse unge Mennesker, der nu og da hentede Sønnen til et eller andet. »Ja, de lagde vel nok lidt for meget Romantik i det, men hvad, Ungdom er Ungdom.«

Men netop denne Generation fortjener mere end lad Velvilje. Det nytter ikke at smøre dem om Munden med skønne Fraser, som kun er en Gradsforskel fra den advarende Pegefinger. En ny og stærk Ungdom staar for Døren. En Ungdom, der ikke »snublede i

Starten«, flamlende efter Stumperne af en Melodi. Denne Ungdom fik stukket Melodien ud lige i Synet. Gennem Masketingeværild og Terror erfarede den første Del af Melodiens jernhaarde, bitre Rytme, der ikke gav mange Muligheder for at blive livstræt og dekadent.

Det var ikke den livstrætte Larsen, der dukkede op for at farve sin Tilværelse med Farens Romantik. Størsteparten af disse unge var Børn mellem de to Krige. De har endnu ikke haft Lejlighed til at stifte Bekendtskab med Larsens Problemer. De kender kun Krigens Rytme. Stævnemoderne var altfor ofte de mange Ganges Angst, Kammeraten, der ikke kom. En haard og trættende Hverdag, der ikke behøvede Kommentarer af nogen Art.

Det var en Ungdom, der tog Opgaver og fik Opgaver. Vanskelige og blodige. De blev udført uden at blinke. Spændingen var hurtig overset. Men alligevel blev de ikke trætte. For en Gangs Skyld var det deres Rytme, der slog, medens de graanende Politikere saa til eller prøvede paa at trippe med.

Hvor fjernt denne Generation staar Mellemligsaarenes, ved vi ikke endnu. Endnu er Livet ikke blevet »en dum Linie 18« for dem. Deres Liv skal jo først rigtig til at begynde nu. Denne Ungdom har saa daarligere Evner for at blive livstræt. Den har saa mange Kræfter i Behold, fordi den fik Lov til at prøve dem. Livet blev saa dyrebart, naar man en Morgen læste om Arbejdskammeraten, der var fundet dræbt i Utterslev Mose. En Student skrev i et Brev før Henrettelsen: »Naar man er ung og elsker Livet, er det tungt at sige Farvel.« Livet maatte faa den store Tiltrækning, blive noget andet, end det var for den Generation, der fandt det »kort og beskidt som en Barneskjorte«.

Sidste Krigsgeneration blev ødelagt af en Krig, hvis Mening, de ikke fattede, og af en Fred, der glemte den. Denne Krig gav Ungdommen noget at kæmpe for, hvis de overhovedet skulde tænke paa at leve et Liv bagefter. Den gik ikke knækket ud af Krigen. Den har stadig Trangen til at faa noget ud af Livet efter alt dette forfærdelige. Men den er vant til Handling og Realiteter. Det var ikke de kulørte Hæfters Spænding, de oplevede, men den oplevede at være eet med et Samfund, ikke en Sekt, man behandler som umælende Dyr, men en Del af et Samfund, hvor Realiteterne blev udført ogsaa af dem.

Og nu er det blevet Morgen. Krigens Hverdag er ved at forsvinde, Hverdagen, som Larsen kendte den er ved at gry. Endnu har man Opgaver at byde denne Ungdom, der venter sig saa meget af den store Hverdag. Men Surheden er allerede ved at indfinde sig. Mellem Linierne paa tilsyneladende saa velmente Artikler om de unge og Frihedskampen, mærker man de graanende Mænds Trang til at rette Ryggen igen efter at maatte have døjet at se Forholdene vendt delvis paa Hovedet. »Nu kan det snart være nok. Det gaar lidt for vidt. Tempoet skal vi nok bestemme, ellers bliver det vist for gemytligt.« Forargelsen slaar allerede ud i Lys Lue i offentlige Debatter om den skandaløse Behandling, de stakkels Stikkere og Værnemagere faar i Fængslerne. Kritikken er ganske vist ikke direkte rettet mod Ungdommen. De mest perfide tager vel hele Frihedsbevægelsen med i deres Angreb. Men de mere velmenende Angribere mener, at de unge nu ihvertfald maa væk. Man betænker sig vel fra den Side lidt paa at kritisere de Mænd, der ledede Landet i den onde Tid. Men de unge, de faar sandelig paa Puklen. »Tænk at lade Storstikkeren Hammecken staa Ret i to Timer i Træk. Ungdommelig Letsind. De har da ikke forstaaet noget af det hele.«

Det vil være en haabløs Opgave at forklare, at helt urimeligt er det nu ikke, at netop disse unge Fyre er forbitrede over den Langsomhed og Blødsødenhed, man visse Steder praktiserer. Har man glemt, at Tabene især kom fra deres Rækker? Det var deres Brødre, Kærester og Kammerater, der henrettedes, pintes ihjel, tilbragte Aar i tyske Fangelejre. Og nu kræver man en saadan Tolerance fra deres Side, at de simpelthen skal holde deres Mund og passe deres egne Ting. Og en Bagatel, som at lade en af Hipos Bødler staa Ret i to Timer, stemples som en Skamplet paa dansk Retsliv. Forhaabentlig er det kun Enkelt personer, forhaabentlig er deres Udtalelser kun en Latter værd.

Der var nogle, der følte en Træthedsfølelse lige efter Slutopgøret. Det var ikke de unge. Kampen blev fortsat, og vil blive fortsat — uden Maskinpistoler. Det er ikke en engleblid Generation, der uden Knurren finder sig i at blive sat udenfor Døren, uden Ret til at snakke med. Det er en Ungdom, der med friskere Øjne end nogensinde vil se det danske Demokrati efter i Sømmene. Tom Snak er ikke nok for denne Ungdom, der ofrede saa meget for at gøre Danmark frit. Skulde det frie Danmark nu ikke kunne ofre noget for dem?

Valget i England

(fortsat fra Side 2)

det var den uniformerede Krigsmaskine med Disciplin, og hvad dertil hører. Jo længere England nærmede sig Sejren, desto mindre hørtes fra konservativ Side om Reformer, desto større blev Uviljen i det konservative Underhus, hvor mange af Münchenfolkene sad endnu, til at gennemføre de Reformer, der blev forelagt. Offentligheden fik Rede paa lyssky Transaktioner med Bombetømter i London og andre Spekulationer i Krigen. München-England begyndte at rejse Hovedet, og Menigmand tabte Troen paa, at Løfterne fra Blitzens Dage vilde blive realiseret af Winston Churchill og hans konservative Meningsfæller.

Valgresultatet er maaske først og fremmest det engelske Folks Protest mod dette. Det reagerede paa et Krav om en bedre Fremtid. Det vil ikke narres som efter den forrige Krig. England skal denne Gang økonomisk demokratiseres. Derfor blev Valget 1945 ikke et Khakivalg efter 1918's Mønster, men et Valg om sociale Reformer som i 1906, da den demokratiske Liberalisme fejede ind over England.

Labour Party har nu dannet Regering med Clement Attlee som Premierminister. Udenrigspolitisk og i Krigen mod Japan vil den nye Regering følge de store Linjer, som Churchill har afstukket. Det er dog tvivlsomt, om Franco og hans Kumpaner længere finder Støtte i Englands Regering. Reaktionen i Grækenland har sikkert ogsaa kendt sine bedste Dage. Det indiske Spørgsmaal vil antagelig blive taget op i en ny Aand.

Men først og fremmest venter de store Masser en ny og positiv Kurs i

den indre Politik. Der er, som engelske Aviser skrev, foregaaet en stille Revolution. Forhaabningerne og Frygten karakteriseres bedst ved følgende Betragtninger. Det ene fra det fremskridtsvenlige »Daily Mirror«, det andet fra det konservative »Financial News«:

»Daily Mirror« skriver: »Den Desillusion og Kynisme, der tilsyneladende var ved at faa Tag i vore Efterkrigssind er nu blevet fejlet bort. Fra og med i Dag begynder England paa ny. Al Energi, alt Initiativ og alt Mod fra de store Dage i 1940 faar en Chance til at rettes mod et skabende Maal.«

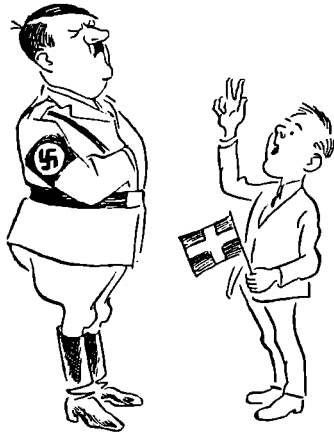
»Financial News«s Kommentarer til den nye Regering gav Udtryk for et frygtsomt Haab: »Den nye Regerings Program maa ubønhørligt medføre visse Forholdsregler, der bliver mindre tiltalende for dem, der har Pengeanbringelser. Regeringsansvaret medfører dog en Afkøling, og det er næppe sandsynligt, at Attlees almindelige Ledelse bliver ansvarsløs eller revolutionerende. Selve det Faktum, at Arbejderpartiet har vundet, vil styrke de forsigtige Ministres Indflydelse overfor de mere aggressive indenfor deres eget Parti.«

Sven Henningsen.

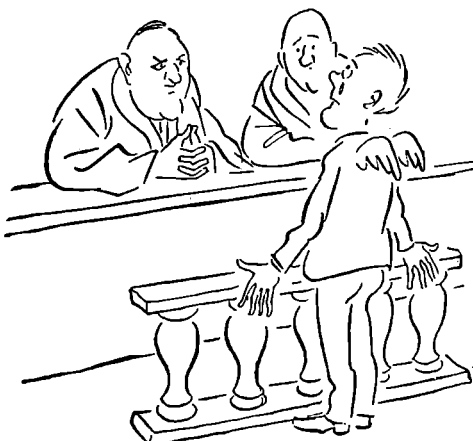
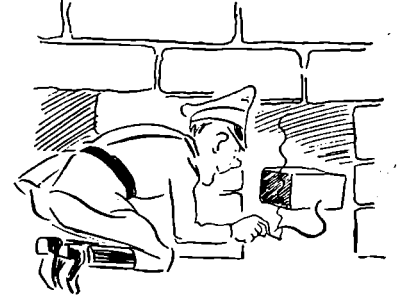
Formanden for den konservative Rigsdagsgruppe, Folketingsmand, Pastor Ambye sagde paa et K. U.-Møde forleden? »Der maa ske en Udrensning, ogsaa blandt Folk, der sad i ledende Stillinger, selvom de ikke falder ind under Loven, men det maa ske ved Valget. Og en økonomisk Udrensning maa ske, fordi vi ikke kan godkende, at faa er blevet rigere, men Hovedparten er blevet saa meget desto fattigere.«

Fredag den 20. ds., Dagen før alle Bankkonti blev spærrede, blev »Land og Folk« sent paa Eftermiddagen ringet op af et stort Firma, der forespurgte, om de kunde bestille for 40.000 Kr. Annoncer i Bladet for Resten af Aaret. »Land og Folk«, der var højst tilfredse med denne Forespørgsel svarede, at det kunde Firmaet da sagtens. Jamen, det var udmærket, men saa vilde Firmaet gerne have Lov at indbetale de 40.000 med det samme. Og saa maatte »Land og Folk« selvfølgelig betakke sig. Et stort Ingeniørfirma blev ligeledes om Fredagen ringet op af en Kunde, der absolut vilde indbetale en større Sum som Forskud for et Arbejde, der var bestilt, men endnu ikke udført. Ogsaa denne altfor redbonne Betalingsvilje blev miskendt — man brød sig mærkeligt nok ikke om Pengene.

DEN USKYLDIGE

Ø. K.

Bid.

Tillit til samfundet (fortsat fra Side 5)
kelig inn for å knekke vernemakerne? Centrale er disse problemer naturligvis i en viss forstand, men de er forbigående; det er f. eks. langt flere mennesker der diskuterer disse problemer enn dem som tar stilling til sammenlutningen av de to arbeiderpartier, eventuelt til hele det kapitalistiske system. Bl. a. fordi de førstnevnte er problemer som det er forholdsvis lett å ta stilling til; alle synes å ha like rett til å ha en mening.

Men så er de også opphøyet til å være sentrale og må da løses først.

Om problemet dødsstraff kan sies at det er løst i og med vedtagelsen av en lov. Men i menneskenes sinn er det ikke løst, og hver gang der koketteres med biproblemer som enten det er politisk eller militær som skal eksekveres dommene, spores tankene og debatten inn til selve problemet igjen.

Tilhengerne er ikke særlig blodtørstige eller hevngjerrige. De løser problemet etter hensiktsmessighetsprinsippet, ikke først og fremst etter en moralsk vurdering; derved taler tilhengerne og motstanderne allerede forbi hverandre. Man undrer seg f. eks. over at nettopp de som har lidt mest i Tysklands fangeleire o. s. v. ofte er de mildeste i sin dom. Men det er jo å snu spørsmålet på hodet. Det vilde ha interesse først og fremst hvis her var tale om hevn; men det er det jo nettopp ikke. Dertil kommer at diskusjonen blev sterkere da den første dødsdom falt, enn da lovforslaget var til behandling. Og dette tyder på en slags sløvhet, tretthet; man ser ikke sannheten i øynene før den er til å føle på. Tredie og skarpeste debatt vil altså komme ved den første henrettelse.

Dette lover ikke godt. Minister Fog har gydt olje på opprørt vann med sin artikkel »Har kritikken rett?« (Frit Danmark) og konkluderer — om enn noe vagt — med at den ikke har det. Det gjaldt også sakene mot vernemagerne, de store. Disse saker må ta adskillig tid, men tålmodigheten er liten, man føler sig stadig ikke sikker.

Dette er bare noen eksempler, men de bærer debatten mot det vi altså tror er det centrale, nemlig tilliten. Hvis det er så, at den nyvakte skepsis over-

for »samfundet« — eller la oss si overfor institusjonene og deres arbeid — er en hovedårsak til menneskenes besynderlige vantrivsel etter befrielsen — så gjelder det jo for enhver pris og fjerne mistilliten og årsakene til den.

Som før sagt: ordet propaganda smaker oss ikke. Man kan heller ikke uten videre gi seg til å propagere for samfundet som sådant: at det er verd vår tillit. Og dog er det igrunnen dette vi vil oppnå, vi vil ha transplantert samhaldsinstinktet til det normale samfund; ikke i form av unaturlig enighet, men i form av den lojalitet som skulde si at nu må vi pine dø se sannheten i øynene og ta fatt, for hvis ikke går det ad helvede til, enten det nå går så eller så med pengeverdien. Med hensyn til det dere alle venter på, den absolutte utrensning til bunds og til topps — uten det mindgrand av proteksjonisme — så er sakene i de beste hender.

Dette må man overbevise folk om, forutsatt at det altså er sant.

Det kan en fremmed naturligvis ikke uttale seg om i Danmark; han kan bare som interessert i fellesproblemerne være med å kaste lys over deres vesen. Han kan også løsrive et eksempel: når utenriksministeren blir angrepet fordi der ikke er sluttet avtaler om varer, hvor meget får publikum ut av det? F. eks. en nordmann kan jo lett se at sammenligningen med de norske opplagte tilgodehavender i valuta halter, for Norges forholdsvis gunstige stilling her skyldes jo vår store handelsflåtes særegne stilling; den som overhodet har reddet vår økonomi i den utstrekning den kan sies å være reddet.

Men det kan jo en vanlig dansk leser ikke vite. Så er det selvfølgelig en masse ting en fremmed leser ikke kan forstå og som må være like feilaktig.

Men så er jo debatten ute og skli! vil leseren mistrøstig utbryte. Er det nu også riktig at de politiske fangene i Vestre Fængsel kan utveksle opplysninger som utilbørlig letter deres forsvar og gjør hele processen illusorisk. *Det ene eller det annet må jo være riktig.*

Tenker den naive leser. Og har han ikke rett?

Disse problemer gjelder alle tidligere besatte land, og de opptar alle tenkende mennesker i disse land. Millioner.

Som altså må få vite *hva* er riktig. For å få sikker tillit til sitt samfund. Og at det forkjærte blir rettet. For å få den tillit som skal til for å motvirke den psykologisk forklarlige lammelse, som er det vi alle beklager oss over. Om pengeinnbytningen: har systemet og tidspunktet på forhånd vært så godt kjent at de store bedragerne har lurt dem som skulde lure dem? Det insinueres; det lønner seg å gi folk svar, fyldestgjørende og sant svar, som man også har grunn til å tro er sant og ikke taktisk beroligende . . .

I våre dager da der er institutter for alt mellom himmel og jord er det besynderlig hvor vill-ledte menneskene føler seg så å si på forhånd. I takt med fullkommengjørelsen av meddelelsesapparatet har løgnaktigheten utviklet seg. Selve radioen som tankeformidler har tapt så meget i prestisje gjennom nazismens misbruk av den, at man ser med skepsis på selve apparatet. Verden tørster etter objektivitet og vet at den er umulig. Den streikende arbeider får vite at han forbryter seg mot samfundet fordi der er krig, eller nettopp har vært krig, eller snart skal komme en krig. Det skal ingen heksekunster til for å overbevise de fleste av oss om at han til enhver tid i virkeligheten saboterer samfundet ved å benytte sin streikerett. Det er nesten umulig for det enkelte menneske å vite hva som er »sant« av det han leser eller hører, især hva som er *riktig*, fordi enhver sannhet tjener en interesse, som tilmed synes plausibel.

Den almindelige hederlige lønsmottager, som faktisk gjerne vilde ombytte krigstidens fedrelandskjærlighet med fredstidens lojalitet mot samfundet, lider i virkeligheten et forferdelig nederlag ved å måtte se i øynene at påfallende mange ledende innen næringslivet *ikke* viste fedrelandskjærlighet. Selv om det bekrefter en mistanke og i øyeblikket gir tilfredsstillelse, betyr det en skuffelse, en stimulans for den generelle skepsis, for dette mismot som gjorde forrige etterkrig så dekadent og skapte grobunn for nazismen.

Den vanlige lønsmottager vil måtte resonnerer som så: nei, nå er det min tur, kom ikke og snakk om lojalitet, ikke til meg.

Og så blir det altså i alle tilfelle et rent politisk spørgsmål ... eller: er det riktig — eller mulig å resonnerer så naivt at ennå en gang kreves en lojal innsats, *i tillit til* at menig manns krav fra nu av blir fremmet. Vår illegalitet den gang og den forventede lojalitet nu er bare to sider av samme vev.

Patentmedisin? Kvakksalveri?

Det er mulig. Men de okkuperte folks partielle lammelse er også en besynderlig sykdom, den er ikke innregi-

strert ennå, og diagnosen stilles alt for ofte etter de helbredelsesmetoder man mener å sitte inne med. Denne foruroligende blanding av likegladhet, trettighet og dagen derpå skulde vel nødvendig bli kronisk. Det er der kanskje heller ingen grunn til å tro den blir, men den skulde helst ikke bli av lenger varighet nå. Det fastslår man i mange land.

For det hele er jo til syvende og sist et spørsmål om å eksistere.

I Amerika skal der ved Statens Foranstaltning foretages en Kæmpe-Revision, der kommer til at berøre adskillige Hundrede store private Firmaer indenfor alle Brancher. Der er ansat 1500 Revisorer til at udføre Arbejdet. Formaålet er at give Kongressen en Oversigt over Formen, Omfanget og Lovligheden af disse Virksomheders Arbejde. Man venter adskillige Sensationer i denne Forbindelse.

De finske Tjenestemænds Organisationer har vedtaget en Resolution, hvori man kræver en omgaaende Løsning af Lønspørgsmaalet. Sker det ikke, vil man gribe til en aaben Arbejdskonflikt. Hvis Regeringen ikke selv kan tage Stilling til Spørgsmaalet, forlanger man Rigsdagen indkaldt omgaaende.

BOGANMELDSELER

»Ich tue meine Pflicht.«

Torben Meyer: *Flugten over Øresund (Jespersen og Pio — Kr. 5,00) — Jørgen Gersfelt: Saudan narrede vi Gestapo (Gyldendal — Kr. 5,75)*

Begge disse, paa een Gang spændende og dybt tragiske Bøger skildrer de illegale Flygtingetransporter til Sverrig. Det var i Efteraaret 1943, at Hitler af Hensyn til det 3. Riges Sikkerhed fandt det nødvendigt at »udskele« de ca. 7000 Jøder — inklusive Oldinge og Spædbørn — af »det offentlige Liv« i Danmark. Der maatte sættes en Stopper for deres »tyskfjendtlige Ophidselsesvirksomhed«. Der var enkelte, der misbrugte Jødernes Nødssituation til økonomisk Vinding, men det var dog heldigvis Undtagelserne. De allerfleste var parate til at yde en uselvisk Indsats og løbe en stor Risiko for at hjælpe deres jødiske Landsmænd bort fra Gestapos Klør. Over 6000 lykkedes det at slippe bort.

Tragedierne under Flugten var mangfoldige. Adskillige druknede, andre begik Selvmord.

Paa en nordsjællandsk Kirkegaard ligger saaledes en jødisk Dr. phil. og hans Hustru, der foretrak at dø frem for at blive jagede som Dyr. Man lader uvægerligt Tanken gaa ud til de 6 Millioner Jøder, som Nazisterne myrdede rundt om i Europa, en Tragedie hinsides al menneskelig Fatteevne.

Da tyske Soldater paa et Pensionat i Taarbæk hentede fire jødiske Damer i Alderen 75—88 Aar, henvendte Pensionatets Værtinde følgende Bemærkning til den Soldat, som anbragte Damerne i Vognen: »Hvad vilde De sige, unge Mand, hvis det var Deres gamle Mor, som saadan blev slæbt væk af fremmede Soldater?«

»Ich tue meine Pflicht,« lød Svaret. Han brugte denne *tyske* Undskyldning, der aabenbart stikkes ud for enhver Gemenhed, — saavel af menige Soldater som af Generaler.

S. H. L.

Illegale Digte.

Der brænder en Ild, Gyldendals Forlag, Pris Kr. 3.—, der udkom illegalt i Efteraaret 1944, er nu udsendt paa Gyldendals Forlag, og dermed kommer Bidragydernes Navne for en Dag: Poul Sørensen, Jacob Paludan, Halfdan Rasmussen, Martin A. Hansen, Leck Fischer, K. Linderstrøm-Lang, Ole Sævig, Viggo F. Møller, Nils Nilsson, Harald Herdal, H. C. Branner, Knud Sønderby, Tove Ditlevsen, Hans Kirk og Kjeld Abell. Endvidere er der Digte af Morten Nielsen og Mogens Friis, der begge ofrede Livet. — Man glæder sig over Gensynet med denne Bog og ønsker den læst af mange, — ikke mindst af dem, der saa smaat er begyndt at se surt til Frihedsbevægelsen og glemmer dens Kamp og Ofre.

S. H. L.

Sabotage-Roman.

Erik Olaf-Hansens Bog »Gaa til Modstand«, Gyldendals Forlag, Pris Kr. 7,75, er blandt de første af den utvivlsomt lange Række af Romaner, der vil øse Spænding og Dramatik af Sabotagen og Danmarks øvrige illegale Liv i Besættelsesaarene. Dette Stof kan misbruges og vil sikkert ogsaa blive det; men det kan ikke siges at være Tilfældet i Olaf-Hansens Bog. Den unge Forfatter kender aabenbart en Del til det, han skriver om. Handlingen er vel gennemtænkt og fuld af spændende Momenter. Menneskeskildringen er tilforladelig. Alt i alt en læseværdig Bog, om end man mere underholdes end bevæges.

S. H. L.

Etta Shiber: Under Jorden i Paris.

En velskrevet Bog, der beretter om, hvorledes to modige Kvinder efter Dunkerke organiserer og leder Udsmygningen af flygtende engelske Soldater fra Frankrig. Man faar et godt Indtryk af Besættelsestidens Paris; man vil huske Skildringen af Parisernes Glæde, naar de i Beskyttelsesrummene hørte de engelske Flyverbombers Nedslag. — Man møder Gestapos Metoder, lige saa gemene, løgnagtige og brutale som andre Steder.

De fire K'er endnu ikke paa Den sorte Liste

Et af de mest berygtede Kollaborator-Firmaer i Danmark, Københavns Kul- og Koks-Kompagni (KKKK), som under hele Besættelsen befandt sig i et intimt Samarbejde med den tyske Besættelsesmagt i Danmark, og hvis Forhold i det hele nødvendiggør en grundig politisk-ræssig Undersøgelse, er ved Udgangen af Juli Maaned endnu ikke opført paa Nationalbankens Værnemagerliste over spærrede Konti, mens talrige smaa Værnemagere gennem »Statstidende« og Dagspressen forlængst er hængt ud paa denne Statens officielle »sorte Liste«.

Fra Nationalbankens Side motiveres det med, at en Spærring af Konti her er overflødig, da Statens Tilgodehavende maa anses for sikkert, men os forekommer det ufatteligt, at saa oplagt et Tilfælde som de fire K'er endnu ikke har faaet Statens officielle sorte Stempel sat paa sig. De har fortjent det — om nogen. Vi henstiller til Nationalbanken, at Fejlen omgaaende rettes!

Kontrol med Litteratur om Modstandsbevægelsen

Belært af Erfaringerne fra Harald H. Martinsens uheldige Bog »Kampen for Danmark« efterlyste Hr. Ove Nathan og Hr. Christian Crone i »Frit Danmark« Nr. 11 et litterært Udvalg, nedsat af Frihedsbevægelsen, hvis Opgave det skulde være at forhindre fejlagtige og forvanskede Skildringer af Modstandsbevægelsens Historie.

Vi kan nu oplyste, at Forfattere, Forlæggere og Redaktører, som planlægger Udgivelsen af Litteratur om dette Emne, kan henvende sig med Anmodning om Gennemsyn af Bøger, Artikler o. l. til *Frihedsbevægelsens Samraad*, Borgergade 16, København K., hvorfra man altid vil søge at skaffe den bedst mulige Vejledning, saaledes at positive Fejtagelser kan undgaaes.

Frit Danmark.

SOVJET OG DE NEUTRALE STATER

De neutrale Lande, Sverige, Schweiz og Spanien angribes kraftigt af den sovjetrussiske Presse.

Angrebene mod Sverige retter sig mest mod den svenske Presse, som kritiseres for sin stærkt anti-sovjetrussiske Holdning. Der har i længere Tid været en Polemik i Gang om det imellem den russiske og den svenske Presse. Fra svensk Side har man indrømmet, at man maaske nok har indtaget lidt for ensidige Standpunkter overfor Sovjet. Det svenske Socialdemokratis Hovedorgan »Morgontidningen« skriver saaledes, at de nazistiske Aviser endnu ikke har opgivet Aanden, og at der hist og her endnu gemmer sig Fjender af Sovjetunionen. En af »Pravda«s Lederskribenter, K. Demidov skriver i den Anledning, at han ikke kan være enig m. H. t. Brugen af Udtrykkene »hist og her« og »gemmer sig«. Tværtimod, siger han, domineres den svenske Presse af præcis de samme Kræfter, som i sin Tid begejstret gik ind for det hitlerske Korstog. Skal man bruge Udtrykket »hist og her«, saa maa man nærmest tænke paa de faa Steder i den svenske Presse, hvor en forstaaende og sympatisk Holdning overfor Sovjetunionen er kommet til Orde. Han angriber skarpt den svenske Presse for en Del usandfærdige Historier, som den har bragt om en paastaaet Stormning af Soldater af den røde Hær af det svenske Gesandtskab i Budapest, om Plyndringer i Budapest, om Forholdene paa Bornholm o. s. v. o. s. v. Han slutter sin Artikel med Ordene: »Det er paa Tide det holder op!«

Angrebene mod Schweiz drejer sig mest om Behandlingen af russiske Krigsfanger og flygtede Tvangsarbejdere, som er internerede dér. Modsætningsforholdet er saa skarpt, at Sovjetunionen ikke har villet optage normale diplomatiske Forbindelser med Schweiz. Landet har nemlig aldrig anerkendt Sovjetregeringen, og da Schweiz endelig efter Aar af russiske Sejre har tilbudt at optage den diplomatiske Forbindelse med Sovjet, har man

I Paris er der stor Mangel paa Fødevarer. Tidligere bugnede Vognene med friske Grønsager og Frugter; nu har Konen i Paris ikke andet at sælge end Porrer og alter Porrer.

ikke ment at kunne tage imod dette »Tilbud«.

Alvorligst er Angrebene mod Spanien. Næsten daglig finder man Notitser, Bemærkninger eller Artikler med den skarpe Kritik af Franco-Spanien og med Krav om Fjernelse af dette Lands fascistiske Styre. I Spanien opholder sig mange kendte Fascister, som flygtede derhen efter Tysklands Sammenbrud. Bl. a. minder den russiske Presse Gang paa Gang om, at Laval har kunnet finde et Slags Fristed dér, og at den belgiske Rexist-Fører Leon Degrelle befinder sig i Spanien. »Isvestja« citerer det engelske Blad »Star«, som

siger, at den iberiske Halvø er blevet Fascismens sidste Fæstning i Europa, og at den kan blive en ny Kilde til Uro for Europa. »Isvestja« erklærer sin Tilslutning til »Star«s Konklusion om, at »Francos Regime maa fjernes!«

Ogsaa Forholdene i Grækenland er Genstand for kritisk Behandling i Sovjetpressen, som bl. a. citerer en Meddelelse fra det græske Sømandsforbunds Pressekontor, som meddeler, at siden Borgerkrigens Afslutning er mere end 10.000 Demokrater blevet arresteret, mens kun omkring 500 Kollaborationister er blevet fængslet.

HOVEDLEDELSE:

Professor, dr. phil. C. A. Bodelsen
 Redaktør, cand. mag. Elias Bredsdorff
 Fagforeningsformand Chr. Christiansen
 Redaktør Kate Fleron
 Minister Mogens Fog
 Redaktør Børge Houmann
 Reservekirurg, dr. med. Teft Kærn
 Rigsdagsstenograf Gelius Lund
 Docent Aksel Milthers
 Udenrigsminister J. Christmas Møller
 Professor, dr. phil. Arne Noe-Nygaard
 Civilingeniør, dr. techn. Chr. Ostentfeld
 Civilingeniør Ejnar Thorsen

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
 (sidstn. ansvarlig overfor Presseloven)
 (Træffes Kl. 14—16.)

Redaktionens Adresse:
 Nørrevoldgade 11, København K.
 Telefon Central 15.745

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen,
 Ny Vestergade 13

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, København

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes paa ethvert Posthus, hos Landpostbudene eller gennem de lokale Frit Danmark-Grupper. Bladets Løssalgpris er 30 Øre

Ekspeditionens Adresse er: Nørre Voldgade 11, København K, Telefon: Central 15.745. Abonnement kan ogsaa tegnes skriftligt eller telefonisk direkte til Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning for Juli Kvartal vil blive udsendt